कक्षा आठको जिल्ला स्तरीय परीक्षा २०७४ मा उपयोग गरिएका प्रश्नपत्रको अध्ययन

गंगा श्रेष्ठ
परीक्षा क्रमाङ्क : २८१५४०/०६८
त्रि.वि. दर्ता नं. : ९-२-५७-५७०-२००२

त्रिभुवन विश्वविद्यालय, शिक्षाशास्त्र सङ्काय, नेपाली शिक्षाअन्तर्गत स्नातकोत्तर तह, दोस्रो वर्षको नेपा.शि. ५९८ पाठ्यांशको आवश्यकता पूरा गर्न प्रयोजनार्थ प्रस्तुत

शोधपत्र

नेपाली भाषा शिक्षा विभाग
शिक्षाशास्त्र केन्द्रीय विभाग
त्रि.वि., कीर्तिपुर

२०७५/2018

प्रतिबद्धता पत्र

यस शोध प्रतिवेदनभित्रका सामग्रीहरू कही कतैबाट साभार गरिएको छैन । यसका कुनै पनि अंश अन्य प्रयोजनका लागि उपयोग र प्रकाशनमा आएका पनि छैनन् । तसर्थ यो शोध प्रतिवेदन नितान्त मौलिक भएको प्रतिबद्धता व्यक्त गर्दछु ।

....

गंगा श्रेष्ठ

शोधार्थी

मिति : २०७५/०३/१०

सिफारिस पत्र

त्रिभुवन विश्वविद्यालय, शिक्षाशास्त्र सङ्काय नेपाली शिक्षा विभागअन्तर्गत स्नातकोत्तर तह एम.एड. दोस्रो वर्षको नेपा. शि. ५९८ पाठ्यांशको प्रयोजनका लागि तयार पारिएको प्रस्तुत *कक्षा आठको जिल्ला स्तरीय परीक्षा २०७४ मा उपयोग गरिएका प्रश्नपत्रको अध्ययन* शीर्षकको शोधकार्य शोधार्थी गंगा श्रेष्ठले मेरो निर्देशनमा तयार पार्नुभएको हो । प्रचलित पद्धतिअनुसार उक्त शोधपत्र उपयुक्त भएकाले सम्बद्ध निकायमा मूल्याङ्कनका लागि सिफारिस गर्दछु ।

मिति : २०७५/०३/१३

27 June, 2018

....

उपप्रा.डा. केशव भुसाल

(शोधनिर्देशक)

शिक्षाशास्त्र सङ्काय

नेपाली भाषा शिक्षा विभाग

त्रि.वि., कीर्तिपुर

त्रिभुवन विश्वविद्यालय

शिक्षाशास्त्र केन्द्रीय विभाग

नेपाली भाषा शिक्षा विभाग

त्रि.वि. कीर्तिपुर

स्वीकृति पत्र

त्रिभुवन विश्वविद्यालय, शिक्षाशास्त्र सङ्काय नेपाली भाषा शिक्षाअन्तर्गत स्नातकोत्तर तह दोस्रो वर्षको नेपा. शि. ५९८ पाठ्यांशको प्रयोजनका लागि प्रस्तुत *कक्षा आठको जिल्ला स्तरीय परीक्षा २०७४ मा उपयोग गरिएका प्रश्नपत्रको अध्ययन* शीर्षकको शोधकार्य उक्त प्रयोजनका लागि उपयुक्त ठहरिएकाले स्वीकृति प्रदान गरिएको छ ।

मूल्याङ्कन समिति

क.स.	नाम	हस्ताक्षर
१.	प्रा.डा. रामप्रसाद भट्टराई (विभागीय प्रमुख)	…………………
२.	डा. नेत्रप्रसाद न्यौपाने (शोध विशेषज्ञ)	…………………
३.	उपप्रा.डा. केशव भुसाल (शोधनिर्देशक)	…………………

मिति : २०७५/०३/२९

13 July, 2018

कृतज्ञता ज्ञापन

नेपालको शैक्षिक इतिहासमा मूल्याङ्कन तथा परीक्षण प्रणालीको थालनी धेरै पहिलदेखि भए पनि यस प्रक्रियामा धेरै कमीकमजोरीहरू देखा पर्दै आएका छन् । मूल्याङ्कन तथा परीक्षण प्रणालीमा देखापरेका यस्ता कमीकमजोरीले गर्दा शिक्षणको उद्देश्य पूरा हुन सक्दैन र शिक्षाको गुणस्तर पनि वृद्धि हुँदैन । त्यसैले यस्ता नराम्रा पक्षहरूको पहिचान गरी बेलैमा सुधारात्मक उपाय अपनाउनु आवश्यक छ । यही उद्देश्यले *कक्षा आठको जिल्ला स्तरीय परीक्षा २०७४ मा उपयोग गरिएका प्रश्नपत्रको अध्ययन* नामक शोधपत्र तयार पारेकी छु । शीर्षक चयनदेखि लिएर शोधपत्रको अन्तिम चरणसम्म आवश्यक सल्लाह सुझाव दिई सहयोग गर्नुहुने विभागीय प्रमुख प्रा.डा. रामप्रसाद भट्टराईप्रति हार्दिक कृतज्ञता ज्ञापन गर्दछु ।

प्रस्तुत शोधपत्र मेरा श्रद्धेय गुरु उपप्रा.डा. केशव भुसालको आवश्यक निर्देशन तथा सल्लाह, सुझावमा तयार पारिएको हो । आफ्ना अनेकौं व्यक्तिगत व्यस्तताको पर्वाह नगरी अमूल्य समय दिई शोधपत्रको प्रारम्भदेखि अन्तिम चरणसम्म उत्साहवर्द्धक प्रेरणा, हौसला, सही निर्देशन तथा महत्त्वपूर्ण सुझाव दिनु भएकाले नै यो कठिन कार्य पनि समयमै सहजताका साथ सम्पन्न भएको छ । यसका लागि म श्रद्धेय गुरूप्रति हार्दिक कृतज्ञता ज्ञापन गर्दछु ।

प्रस्तुत शोधपत्रको शीर्षक चयनदेखि यसलाई अन्तिम रूप दिन आवश्यक पथप्रदर्शन तथा अमूल्य सल्लाह र सुझाव प्रदान गर्नुहुने मेरा आदरणीय गुरुवर प्रा.डा. रामचन्द्र लंसाल, प्रा.डा. पारसमणि भण्डारी, डा. यादवप्रकाश लामिछाने तथा डा. राजेन्द्र खनालज्यूप्रति हृदयदेखि नै कृतज्ञता प्रकट गर्दछु ।

मेरा लड्खडाएका पाइलाहरूलाई सम्हाल्दै हौसलापूर्वक निर्माण गरी विश्वविद्यालयको तहसम्मको शिक्षाको बाटो तय गरिदिने पूजनीय बुवा राम बहादुर श्रेष्ठ तथा आमा गीता श्रेष्ठ प्रति सदैव ऋणी नै छु । त्यस्तै शोधपत्र तयार पार्न उपयुक्त वातावरण मिलाइ दिने मेरी स्नेह बहिनी जमुना श्रेष्ठ तथा भाइ रमेश श्रेष्ठ प्रति स्नेह भाव प्रकट गर्दछु । साथै शोधपत्रका लागि आवश्यक प्रश्नपत्र र सामग्रीहरू उपलब्ध गराई सहयोग गर्नुहुने मित्रहरू सुविन श्रेष्ठ, सुदिप पोखेल, टंक पौडेल, उमेश पोखरेल, भूमिनन्द ओझा, प्रेम भण्डारी, विष्णु माया श्रेष्ठ प्रति हार्दिक आभार प्रकट गर्दछु ।

प्रस्तुत शोधपत्रको निर्माणको लागि सतर्कताका साथ कम्प्युटर टाइप गरिदिने 'जी' कम्प्युटर सेन्टर, कीर्तिपुर परिवार धन्यवादको पात्र बनेको छ ।

पुनश्चः यस शोधपत्रलाई पूर्णरूप दिनका लागि प्रत्यक्ष तथा अप्रत्यक्ष रूपमा सहयोग गर्नुहुने सम्पूर्ण महानुभावहरूलाई अन्तर हृदयदेखि नै धन्यवाद दिँदै प्रस्तुत शोधपत्र आवश्यक मूल्याङ्कनका लागि त्रिभुवन विश्वविद्यालय, शिक्षाशास्त्र सङ्काय, नेपाली भाषा शिक्षा विभाग समक्ष पेश गरेकी छु ।

शोधार्थी

शोधसार

प्रस्तुत शोधपत्रको शीर्षक *कक्षा आठको जिल्ला स्तरीय परीक्षा २०७४ मा उपयोग गरिएका प्रश्नपत्रको अध्ययन* रहेको छ । प्रस्तुत शोधपत्र त्रिभुवन विश्वविद्यालय, शिक्षाशास्त्र सङ्काय, नेपाली भाषा शिक्षा विभागअन्तर्गत स्नातकोत्तर तह दोस्रो वर्षको नेपाली शिक्षा ५९८ पाठ्यांशको प्रयोजनका लागि तयार गरिएको छ । यस शोधपत्रमा भाषिक प्रश्न निर्माणका आधारमा कक्षा ८ को जिल्ला स्तरीय परीक्षा २०७४ मा उपयोग गरिएका प्रश्नहरूको अध्ययन गर्नु, वैधता र विश्वसनीयताका आधारमा निर्दिष्ट प्रश्नहरूको अध्ययन विश्लेषण गर्नु, विशिष्टीकरण तालिकाको आधारमा प्रयुक्त प्रश्नको अध्ययन गर्नु, प्रयुक्त प्रश्नका सबल र दुर्बल पक्षहरू छुट्याउनु, प्रश्न निर्माणमा रहेका कमीकमजोरी पहिचान गरी सुधारका निम्ति सुझावहरू प्रस्तुत गर्नु जस्ता मुख्य उद्देश्यहरु रहेका छन् ।

प्रस्तत शोधपत्र नि.मा.वि. तहको कक्षा ८ को नेपाली भाषा विषयका प्रश्नहरूको अध्ययन सैद्धान्तिक आधारमा गर्ने आन्तरिक र बाह्य आधारमा प्रश्नको अध्ययन गर्ने पाँच विकास क्षेत्रको तुलनात्मक अध्ययन गर्ने अध्ययनका आधारमा सबल र दुर्बल पक्षहरू पहिचान गरी सुधारका लागि आवश्यक सुझावहरू दिने जस्ता उद्देश्यमा यो शोधपत्र केन्द्रित रहेको छ ।

पुस्तकालयीय विधिद्वारा तयार पारिएको प्रस्तुत शोधपत्रमा प्राथमिक स्रोतका रूपमा नेपालका पाँच विकास क्षेत्रका १/१ जिल्लाबाट २०७४ सालमा सोधिएका कक्षा ८ का नेपाली विषयका प्रश्नहरू सामग्रीका रूपमा सङ्कलन गरिएको छ । सामग्री अध्ययनका लागि भने वर्णनात्मक र विश्लेषणात्मक पद्धति अपनाइएको छ ।

प्रस्तुत शोधका निष्कर्षहरु निम्नानुसार रहेका छन् :

- अनिवार्य रूपमा प्रश्नपत्रमा निर्देशन दिइनुपर्ने देखिन्छ ।
- पूर्णाङ्क अनुसार समयको निर्धारण गरिए पनि प्रश्नगत रूपमा समयको विभाजन गरिनुपर्ने देखिन्छ ।
- प्रतिनिधि प्रश्नपत्रहरू सुनाइ र बोलाइ सीप परीक्षण गर्न असक्षम भए पनि पढाइ र लेखाइ सीपको परीक्षणका दृष्टिले उपयुक्त देखिन्छ ।

- विशिष्टीकरण तालिका र नमुना प्रश्नपत्रका आधारमा प्रश्न निर्माण गरिनुपर्ने देखिन्छ ।
- प्रतिनिधि प्रश्नहरूमा पहिचानात्मक र उत्पादनात्मक दुवै प्रकृतिका प्रश्नहरू रहे पनि उत्पादनात्मक प्रकृतिका प्रश्नहरूको बाहुल्यता रहेको देखिन्छ ।
- प्रश्नपत्रमा प्रयोग गरिएको कागज र छपाइ, सफाइ मध्यम खालको भए पनि सचेत भई प्रश्न निर्माण गर्नुपर्ने देखिन्छ ।

विषयसूची

पृष्ठ

अध्याय एक
शोध परिचय

१.१	पृष्ठभूमि	१
१.२	समस्याकथन	२
१.३	शोधअध्ययनका उद्देश्यहरू	३
१.४	अध्ययनको औचित्य/महत्त्व	३
१.५	अध्ययनको सीमाङ्कन	३
१.६	शोधपत्रको रूपरेखा	४

अध्याय दुई
पूर्वकार्यको समीक्षा र सैद्धान्तिक अवधारणा

२.१	पूर्वकार्यको समीक्षा	५
२.२	सैद्धान्तिक परिचय	८
	२.२.१ मूल्याङ्कनको अवधारणा	८
	२.२.२ परीक्षा र मूल्याङ्कन	९
	२.२.३ भाषिक मूल्याङ्कन	१०
	२.२.४ भाषिक मूल्याङ्कनको प्रवृत्ति	११
	२.२.५ परीक्षणका प्रचलित युक्तिहरू	१३
	२.२.६ परीक्षाका अन्य युक्तिहरू	१४
	२.२.७ भाषिक परीक्षण योजना	१६
	२.२.८ प्रश्नहरूको सङ्गठन, निर्देशन र अन्तिम तयारी	२१
	२.२.९ परीक्षण प्रशासन र अङ्कन विधि	२१

अध्याय तीन
अध्ययन विधि र प्रक्रिया

३.१	अध्ययन विधि	२४
	३.१.१ प्राथमिक स्रोत	२४
	३.१.२ द्वितीयक स्रोत	२४
३.२	सामग्री विश्लेषण विधि	२५

अध्याय चार

व्याख्या तथा विश्लेषण

४.१ बाह्य आधारमा प्रश्नपत्रको अध्ययन २६

४.१.१ निर्देशन २६

४.१.१.१ प्रश्न निर्देशन २७

४.१.१.२ विकल्प निर्देशन २८

४.१.१.३ पृष्ठ निर्देशन २९

४.१.२ अङ्क विभाजन र समय निर्धारण ३०

४.१.२.१ पूर्णाङ्क र त्यसको वितरण ३०

४.१.२.२ उत्तीर्णाङ्क ३२

४.१.२.३ पढाइ सीप र अङ्क विभाजन ३२

४.१.२.४ लेखाइ सीप र अङ्क विभाजन ३३

४.१.२.५ शब्दभण्डार र अङ्क विभाजन ३४

४.१.२.६ व्याकरण र अङ्क विभाजन ३५

४.१.२.७ समय निर्धारण ३६

४.१.३ प्रस्तुति अनुक्रम ३७

४.१.४ प्रश्नपत्रको स्वरूप ३८

४.१.४.१ शीर्ष भाग ३८

४.१.४.२ आकार ३९

४.१.४.३ प्रश्न सङ्ख्या ४०

४.१.४.४ प्रश्न र पृष्ठ ४०

४.१.४.५ कागज ४१

४.१.४.६ छपाइ र सफाइ ४१

४.१.५ भाषा ४२

४.१.५.१ वर्णविन्याससम्बन्धी त्रुटि ४२

४.१.५.२ पदयोग र वियोगसम्बन्धी त्रुटि ४२

४.१.५.३ चिन्ह प्रयोग सम्बन्धी त्रुटि ४३

४.१.५.४ वर्ण वा अक्षर लोपसम्बन्धी त्रुटि ४३

४.२ आन्तरिक आधारमा प्रश्नपत्रको अध्ययन ४३

४.२.१ पाठ्यक्रम अनुरूपता ४४

४.२.१.१ विधा वा विषयवस्तुको उद्देश्य र प्रश्न ४४

४.२.१.२ विषयवस्तुको सीमाक्षेत्र र प्रश्न ४५
४.२.१.३ विधाको अङ्कभार र प्रश्न सन्तुलन ४६
४.२.१.४ विधागत समय र प्रश्न सापेक्षता ४८
४.२.२ भाषिक पक्षहरूको संयोजन र सन्तुलन ४८
४.२.२.१ पढाइ सीप परीक्षण ४९
४.२.२.२ लेखाइ सीप परीक्षण ४९
४.२.२.३ शब्दभण्डार क्षमता र परीक्षण ४९
४.२.२.४ व्याकरणात्मक सीप परीक्षण ५०
४.२.३ प्रश्नमा हुनुपर्ने गुण ५०
४.२.३.१ विश्वसनीयता ५०
४.२.३.२ वैधता ५१
४.२.३.३ विभेदकारिता ५४
४.२.३.४ व्यावहारिकता ५५
४.२.४ भाषा ५६
४.२.५ प्रश्नका विविध पक्षहरू ५६

अध्याय पाँच

सारांश, निष्कर्ष तथा सुझाव

५.१ सारांश ५८
५.२ निष्कर्ष ५९
५.३ शैक्षणिक उपयोगिता ६१
५.३.१ नीतिगत तह ६२
५.३.२ प्रयोगगत तह ६२
५.४ भावी अध्ययनका लागि सम्भाव्य शीर्षकहरू ६२
सन्दर्भसामग्री सूची ६३
परिशिष्ट
व्यक्तिवृत्त

तालिका सूची

पृष्ठ

१.	प्रश्न र पूर्णाङ्क वितरण	३१
२.	पढाइ सीप र अङ्क विभाजन	३३
३.	लेखाइ सीप र अङ्क विभाजन	३४
४.	शब्दभण्डार र अङ्क विभाजन	३५
५.	व्याकरण र अङ्क विभाजन	३६
६.	विधाको अङ्कभार र प्रश्न सन्तुलन	४६

सङ्क्षिप्त रूप

क्र.सं. :	क्रम सङ्ख्या
त्रि.वि. :	त्रिभुवन विश्वविद्यालय
नेपा.शि. :	नेपाली शिक्षा
प्रा.डा. :	प्राध्यापक डाक्टर
डा. :	डाक्टर
प्रा.लि. :	प्राइभेट लिमिटेड
वि.सं. :	विक्रम सम्वत्
स.प्र. :	सङ्ख्या र प्रतिशत

परिशिष्ट
प्रतिनिधि प्रश्नपत्रहरु

जिल्लास्तरीय परीक्षा–२०७४ (भक्तपुर)
विषय : नेपाली

समय : ३ घण्टा पूर्णाङ्क : ७५

कक्षा : ८ उत्तीर्णाङ्क : ३०

१. समूह (क) मा दिइएका शब्दको अर्थ समूह (ख) बाट खोजेर जोडा मिलाउनुहोस् : ३

समूह (क)	समूह (ख)
करुणा	चाहेको कुरा
अबेर	मौका
अभीष्ट	दया
दाउ	इच्छा
अभिलाषा	ढिलो
पाइलो	जिम्मेवारी
	पैतालो

२. उपयुक्त शब्द छानी खाली ठाउँ भर्नुहोस् : ३

(क) पृथ्वीको पर्यायवाची शब्द .... हो । (गगन, धरती, पवन)

(ख) .... अनेकार्थी शब्द हो । (रहर, लहर, बहर)

(ग) आदिको विपरीतार्थी शब्द .... हो । (आधा, अन्त्य पूरा)

(घ) मार्गको पर्यायवाची शब्द .... हो । (माघ, चाहना, बाटो)

(ङ) सयपत्रीको समावेश्य शब्द .... हो । (फूल, माला, कोपिला)

(च) .... अनेकार्थी शब्द होइन । पूर्व, पश्चिम उत्तर)

३. अर्थ स्पष्ट हुने गरी वाक्यमा प्रयोग गर्नुहोस् : ४

भूमण्डल, पुलुपुलु, हासिल गर्नु, काम गर्ने कालु मकै खाने भालु

४.(क) दिइएको वाक्यलाई शुद्ध बनाएर उत्तर पुस्तिकामा लेख्नुहोस् : २

आमाले सोध्नुभयो, “बाबुको नाम के हो नी ।”

(ख) तल दिइएको शब्द समूहबाट शुद्ध शब्द छानेर लेख । २

विशेसन विसेसन विशेषण विशेशण

पङ्चतत्व पन्चतत्त्व पंचतत्त्व पञ्चतत्व

वातावरण वाताबरण बाताबरण बाताबरण

परिस्थिती परिस्थिति परिस्थीति परिस्थीति

५. रेखाङ्कित पदहरूको पदवर्ग पहिचान गर्नुहोस् : ३

तिनीहरुले जङ्गलमा ठूलो हात्ती देखे र त्यहाँबाट लुसुक्क भागे ।

६. **रेखाङ्कित शब्दहरूको कारक छुट्याउनुहोस् ।** १

आमाले भाइलाई गिलासमा चिया दिनुभयो ।

७. **कोष्ठकमा दिइएका धातु र सङ्केतका सहायताले खाली ठाउँ भर ।** ३

(क) उनीहरू सबेरै .... । (उठ् : सामान्य भविष्यत्)

(ख) तिम्री बहिनी कता .... ? (जा : पूर्ण वर्तमान)

(ग) ठुलो भुइँचालो जाँदा हामी .... । (खेल् : अपूर्ण भूत)

(घ) तिमी खुरुक्क यता .... । (आउ : आज्ञार्थ)

(ङ) हामी आज यतै .... । (बस् : इच्छार्थ)

(च) आज ठुलै पानी .... । (पर् : सम्भावनार्थ)

८. **कोष्ठकको निर्देशनअनुसार वाक्य परिवर्तन गर्नुहोस् :** ४

(क) उनीहरू असाध्यै चल्छन् । (प्रथम पुरुष)

(ख) उनले तरकारी काटेकी थिइन् । (कर्म वाच्य)

(ग) ऊ मकहाँ आउँछु भन्थी तर आइन । (पुलिङ्ग)

(घ) हामी गौरवसाथ बाँचौं । (अकरण)

९. **अपूर्ण वर्तमानकालको प्रयोग गरी चार वाक्यमा आफ्नो विद्यालयको वर्णन गर :** ४

१०. **तलको अनुच्छेद पढी अन्त्यमा सोधिएका प्रश्नहरूको उत्तर दिनुहोस् :** ५

आज विज्ञानकै कारण मानव जीवन असहज, जटिल र यान्त्रीक बन्दै गएको छ । मानवीय मूल्य र मान्यता समाप्त हुँदै गएका छन् । विज्ञानले आविष्कार गरेका हतियारको सन्त्रास बढेको मात्र होइन, त्यसैका कारण प्राकृतिक सुन्दरतासमेत नाश हुँदै छ । कल कारखानाको धुवाँले वातावरण प्रदुषित बनेको छ । आणविक शस्त्रास्त्रको उत्पादन, परीक्षण र प्रयोगले माटाको उर्वरा शक्ति नष्ट हुँदै गएको छ । उत्पादनमा कमी आउन थालेको छ । र, विश्वका मानवमा अभाव, गरिबी र तनाव बढ्दै गएको छ । मानिसले हतियारका आडमा ध्वंसको बाटो लिएका छ । मानवता हराएको छ । वैज्ञानिक आविष्कारले मानिसको जीवन सङ्कटको भूमरीमा फस्दै गएको छ । वैज्ञानिक आविष्कार, उद्योगको विस्तार तथा यातायातको साधनले फाल्ने धुवाँको कारण ओजोन तह नष्ट हुँदै गएको छ । ओजोन तह नष्ट भए प्राणी र वनस्पतिको अस्तित्व नै सङ्कटमा पर्न सक्छ ।

प्रश्नहरू

(क) वैज्ञानिक आविष्कारका कारण मानिसको जीवन कस्तो बन्दै गएको छ ?

(ख) माटाको उर्वरा शक्तिमा कमी आउनुको कारण के हो ?

(ग) मानवमा कसरी मानवता हराउँदै गएको छ ?

(घ) ओजोन तह नष्ट गर्ने तत्त्व के के हुन् ?

(ङ) 'जीवन' र 'जटिल' शब्दको विपरीतार्थी शब्द लेख्नुहोस् ।

११. **तल दिइएको अनुच्छेदबाट चार ओटा मुख्य मुख्य बुँदा टिपी एक तृतीयांशमा सारांश लेख्नुहोस् ।** ५

हामीले मानव बेच बिखनबाट पीडित मानिसलाई उपयुक्त क्षतिपूर्ति दिलाउने काम सुरु गर्नुपर्छ । पीडितलाई पुनर्स्थापनाका लागि आवश्यक योजनाहरू ल्याउनुपर्छ । पारिवारिक पुनर्मिलन गराउने र समजमा समायोजन गराउने जस्ता कार्यमा जोड दिनुपर्छ । हरेक सचेत मानिस मानव बेचबिखन जस्तो अमानवीय दुष्कार्यविरुद्ध सक्रियतापूर्वक लाग्नुपर्छ । परिवर्तन

आफैँबाट सुरु गर्नुपर्छ भनिन्छ । यस अर्थमा म पनि एक सचेत विद्यार्थीका नाताले मानव बेच बिखनविरुद्धको अभियानमा आजैदेखि सक्रिय रहने प्रण गर्दछु । म मेरो घर परिवारबाटै सचेतना अभिवृद्धि कार्यको शुभारम्भ गर्ने छु । साथै यस महा अभियानमा सधैं सक्रिय रहने छु ।

१२. **दिइएका बुँदाका आधारमा छोटो कथा लेखी शीर्षक समेत दिनुहोस् :** ४

कुनै गाउँमा एउटा बूढो किसान - किसानका चार अल्छी र मूर्ख छोराहरू - बूढो किसान सिकिस्त विरामी हुनु - मर्ने बेलामा बूढाले छोराहरूलाई आफ्नो खेतमा धेरै सम्पत्ति गाडेर राखेको कुरा बताउनु - बूढो किसानको मृत्यु हुनु - सम्पत्ति भनेपछि हुरुक्क हुने किसान युवकहरू धन फेला पर्ने आशले खेत खन्नमा व्यस्त हुनु - जति खने पनि खेतमा गाडिएको धन फेला नपर्नु - छिमेकी किसानले खेत खन्नको महत्त्व बताउनु - बाबुले खेतमा धन गाडेर राखेको छ, भन्नाको रहस्य खुल्नु - खनेको खेतमा प्रशस्त अन्न उत्पादन हुनु - परिश्रम विना सफलता प्राप्त गर्न सकिँदैन भन्ने शिक्षा ।

अथवा

आफ्नो विद्यालयले आयोजना गरेको कुनै कार्यक्रमको वर्णन गरी आफ्नो साथीलाई एउटा चिठी लेख ।

१३. **तलका मध्ये कुनै एकको व्याख्या गर :** ४

(क) मारुनी, घाटु, सोरठी, सेला, सवाई, दोहोरी
मान्दैन मन, आनन्दसँग नखेली नहेरी ।

(ख) हामी सबै राष्ट्रको सीमा रक्षामा तैनाथ प्रहरी हौं ।

१४. **कुनै दुई प्रश्नको सङ्क्षिप्त उत्तर दिनुहोस् :** ४×२=८

(क) देवकुमारी थापाको बालसाहित्यमा के-कस्तो योगदान छ ?

(ख) इन्टरनेटले आजको युगमा कस्तो भूमिका खेलेको छ ? चर्चा गर ।

(ग) नेपाली संस्कृतिभित्र के-कस्ता विकृतिहरू छन् ?

१५. **तिमी 'ठग समातियो' कथाको विक्रम भएको भए घरमा ठग्न आएको ठगबाट बचाउँन के गर्ने थियौं ? लेख ।** ४

१६. **कुनै एक प्रश्नको विवेचनात्मक उत्तर दिनुहोस् :** ८

(क) नेपाली साहित्यको क्षेत्रमा देवकुमारी थापाले दिएको योगदानको बारेमा चर्चा गर्नुहोस् ।

(ख) एउटा घटना कथामा विद्यालय स्तरका विद्यार्थीहरुको कस्तो मनोविज्ञानको विश्लेषण गरिएको छ ? लेख्नुहोस् ।

१७. **कुनै एक शीर्षकमा निबन्ध लेख्नुहोस् :** ८

(क) प्राविधिक शिक्षाको महत्व

(ख) मेरो जन्मस्थान

(ग) विद्यार्थी जीवन र अनुशासन

समाप्त

जिल्लास्तरीय परीक्षा–२०७४ (मोरङ)

विषय : नेपाली

समय : ३ घण्टा | पूर्णाङ्क : ७५

कक्षा : ८ | उत्तीर्णाङ्क : ३०

१. समूह (क) मा दिइएका शब्दको अर्थ समूह (ख) बाट खोजेर जोडा मिलाउनुहोस् : ३

समूह (क)	समूह (ख)
जनता	हतारिएर
तल्लीन	जनसमूह
उत्कृष्ट	विख्यात
पिठिउँ	सर्जक
अनलाइन	सबैभन्दा राम्रो, श्रेष्ठ
हडबडाएर	तत्पर
	इन्टरनेटमा रही सूचना आदान प्रदान गर्ने प्रविधि
	ढाडको पछाडिको भाग उत्साह

२. उपयुक्त शब्द छानी खाली ठाउँ भर्नुहोस् : ३

(क) बेंसी शब्दको विपरीतार्थी शब्द .... । (भञ्ज्याङ, लेक, देउराली)

(ख) .... अनेकार्थी शब्द हो । (उत्तर, अत्तर, पुच्छर)

(ग) नित्यको पर्यायवाची शब्द .... हो । (सधैं, यदाकदा, अनित्य)

(घ) शशीको पर्यायवाची शब्द .... हो । (रवि, दिनकर, चन्द्रमा)

(ङ) सन्तानको समावेश्य शब्द .... होइन । (नाति, पनाति, खलाँसी)

(च) अनेकार्थी शब्द .... होइन । कैँडा, कछाड, पोखरी)

३. अर्थ स्पष्ट हुने गरी वाक्यमा प्रयोग गर्नुहोस् : ४

कुरुमकुरुम, लोकतन्त्र,स्वाहा पार्नु, नजिकको तीर्थ हेला ।

४.(क) दिइएको वाक्यलाई शुद्ध बनाएर उत्तर पुस्तिकामा लेख्नुहोस् : २

"ए के त्यहाँ टुलुटुलु हेरेर बसेको हँ ? कहील्यै मान्छेले खाएको देखेको छैनस् ?"
धने साहुले पुण्टे लाई हकार्दै भन्यो ।

(ख) तल दिइएको शब्द समूहबाट शुद्ध शब्द छानेर लेख । २

साहित्यीक, साहित्यिक,साहित्यीक, साहीत्यीक

शटकोण, षटकोण, सटकोण, स्टकोण

पन्चकन्या, पंचकन्या, पञ्चकन्या, पङ्चकन्या

५. रेखाङ्कित पदहरूको पदवर्ग पहिचान गर्नुहोस् : ३

<u>तिनीहरु</u>ले जङ्गलमा <u>ठूलो</u> <u>हात्ती</u> देखे <u>र</u> त्यहाँबाट <u>लुसुक्क</u> <u>भागे</u> ।

६. रेखाङ्कित शब्दहरूको कारक छुट्याउनुहोस् । १

आमाले <u>भाइ</u>लाई <u>गिलास</u>मा चिया दिनुभयो ।

७. **कोष्ठकमा दिइएका धातु र सङ्केतका सहायताले खाली ठाउँ भर ।** ३

(क) म असल शिक्षक .... । (बन् : इच्छार्थ)

(ख) तिम्री बहिनी कता .... ? (जा : पूर्ण वर्तमान)

(ग) ठुलो भुइँचालो जाँदा हामी .... । (खेल् : अपूर्ण भूत)

(घ) तिमी खुरुक्क यता .... । (आउ : आज्ञार्थ)

(ङ) प्रतिमा सभामुख .... । (हु : सामान्य भविष्यत)

(च) आज ठुलै पानी .... । (पर् : सम्भावनार्थ)

८. **कोष्ठकको निर्देशनअनुसार वाक्य परिवर्तन गर्नुहोस् :** ४

(क) उनीहरू असाध्यै चल्छन् । (प्रथम पुरुष)

(ख) उनले तरकारी काटेकी थिइन् । (कर्म वाच्य)

(ग) ऊ मकहाँ आउँछु भन्थी तर आइन । (पुलिङ्ग)

(घ) हामी गौरवसाथ बाँचौं । (अकरण)

९. **अपूर्ण वर्तमानकालको प्रयोग गरी चार वाक्यमा आफ्नो विद्यालयको वर्णन गर :** ४

१०. **तलको अनुच्छेद पढी अन्त्यमा सोधिएका प्रश्नहरूको उत्तर दिनुहोस् :** ५

आज विज्ञानकै कारण मानव जीवन असहज, जटिल र यान्त्रीक बन्दै गएको छ । मानवीय मूल्य र मान्यता समाप्त हुँदै गएका छन् । विज्ञानले आविष्कार गरेका हतियारको सन्त्रास बढेको मात्र होइन, त्यसैका कारण प्राकृतिक सुन्दरतासमेत नाश हुँदै छ । कल कारखानाको धुवाँले वातावरण प्रदुषित बनेको छ । आणविक शस्त्रास्त्रको उत्पादन, परीक्षण र प्रयोगले माटाको उर्वरा शक्ति नष्ट हुँदै गएको छ । उत्पादनमा कमी आउन थालेको छ । र, विश्वका मानवमा अभाव, गरिबी र तनाव बढ्दै गएको छ । मानिसले हतियारका आडमा ध्वंसको बाटो लिएका छ । मानवता हराएको छ । वैज्ञानिक आविष्कारले मानिसको जीवन सङ्कटको भूमरीमा फस्दै गएको छ । वैज्ञानिक आविष्कार, उद्योगको विस्तार तथा यातायातको साधनले फाल्ने धुवाँको कारण ओजोन तह नष्ट हुँदै गएको छ । ओजोन तह नष्ट भए प्राणी र वनस्पतिको अस्तित्व नै सङ्कटमा पर्न सक्छ ।

प्रश्नहरू

(क) वैज्ञानिक आविष्कारका कारण मानिसको जीवन कस्तो बन्दै गएको छ ?

(ख) माटाको उर्वरा शक्तिमा कमी आउनुको कारण के हो ?

(ग) मानवमा कसरी मानवता हराउँदै गएको छ ?

(घ) ओजोन तह नष्ट गर्ने तत्त्व के के हुन् ?

(ङ) 'जीवन' र 'जटिल' शब्दको विपरीतार्थी शब्द लेख्नुहोस् ।

११. **तल दिइएको अनुच्छेदबाट चार ओटा मुख्य मुख्य बुँदा टिपी एक तृतीयांशमा सारांश लेख्नुहोस् ।** ५

हामीले मानव बेच बिखनबाट पीडित मानिसलाई उपयुक्त क्षतिपूर्ति दिलाउने काम सुरु गर्नुपर्छ । पीडितलाई पुनर्स्थापनाका लागि आवश्यक योजनाहरू ल्याउनुपर्छ । पारिवारिक पुनर्मिलन गराउने र समजमा समायोजन गराउने जस्ता कार्यमा जोड दिनुपर्छ । हरेक सचेत मानिस मानव बेचविखन जस्तो अमानवीय दुष्कार्यविरुद्ध सक्रियतापूर्वक लाग्नुपर्छ । परिवर्तन आफैँबाट सुरु गर्नुपर्छ भनिन्छ । यस अर्थमा म पनि एक सचेत विद्यार्थीका नाताले मानव बेच बिखनविरुद्धको अभियानमा आजैदेखि सक्रिय रहने प्रण गर्दछु । म मेरो घर परिवारबाटै सचेतना अभिवृद्धि कार्यको शुभारम्भ गर्ने छु । साथै यस महा अभियानमा सधैं सक्रिय रहने छु ।

१२. दिइएका बुँदाका आधारमा छोटो कथा लेखी शीर्षक समेत दिनुहोस् : ४

एकादेशमा एउटा गाउँ — त्यस गाउँमा ढुङ्गो र टपरी मिलेर बसेका — हुरी चल्दा ढुङ्गाले टपरीलाई थिच्ने गरेको — पानी पर्दा टपरीले ढुङ्गालाई छोप्ने गरेको — एक दिन को ठूलो भन्ने विषयमा उनीहरूले झगडा गरेका — उनीहरूको बोलचाल बन्द भएको — एक दिन ठूलो हुरी चलेको — ढुङ्गाले वास्ता नगरेका कारण टपरीलाई उडाएको — एकै छिनमा पानी परेको — ढुङ्गो रहेको ठाउँको माटो गिलो भएर ढुङ्गो खसेर टुक्राटुक्रा भएको — एक आपसमा झगडा गर्दा दुबैको विनाश भएको — सबै जना मिलेर बस्दा सबैलाई फाइदा हुने ।

अथवा

आफ्नो विद्यालयले आयोजना गरेको कुनै कार्यक्रमको वर्णन गरी आफ्नो साथीलाई एउटा चिठी लेख ।

१३. तलका मध्ये कुनै एकको व्याख्या गर : ४

(क) मारुनी, घाटु, सोरठी, सेला, सवाई, दोहोरी

मान्दैन मन, आनन्दसँग नखेली नहेरी ।

(ख) हामी सबै राष्ट्रको सीमा रक्षामा तैनाथ प्रहरी हौं ।

१४. कुनै दुई प्रश्नको सङ्क्षिप्त उत्तर दिनुहोस् : ४×२=८

(क) देवकुमारी थापाको बालसाहित्यमा के-कस्तो योगदान छ ?

(ख) इन्टरनेटले आजको युगमा कस्तो भूमिका खेलेको छ ? चर्चा गर ।

(ग) नेपाली संस्कृतिभित्र के-कस्ता विकृतिहरू छन् ?

१५. तिमी 'ठग समातियो' कथाको विक्रम भएको भए घरमा ठग्न आएको ठगबाट बचाउँन के गर्ने थियौं ? लेख । ४

१६. कुनै एक प्रश्नको विवेचनात्मक उत्तर दिनुहोस् : ८

(क) नेपाली साहित्यको क्षेत्रमा देवकुमारी थापाले दिएको योगदानको बारेमा चर्चा गर्नुहोस् ।

(ख) एउटा घटना कथामा विद्यालय स्तरका विद्यार्थीहरुको कस्तो मनोविज्ञानको विश्लेषण गरिएको छ ? लेख्नुहोस् ।

१७. कुनै एक शीर्षकमा निबन्ध लेख्नुहोस् : ८

(क) मेरो जन्म ठाउँको सुन्दरता

(ख) मेरो ज्ञानको थलो मेरो विद्यालय

(ग) मलाई मन नपर्ने सामाजिक व्यवहारहरु

समाप्त

जिल्लास्तरीय परीक्षा–२०७४ (कास्की)

विषय : नेपाली

समय : ३ घण्टा | पूर्णाङ्क : ७५

कक्षा : ८ | उत्तीर्णाङ्क : ३०

१. समूह (क) मा दिइएका शब्दको अर्थ समूह (ख) बाट खोजेर जोडा मिलाउनुहोस् : ३

समूह (क)	समूह (ख)
अलप	दिक्क
मारुनी	औचित्यपूर्ण अहम् भावना
उराठ	चाहना
दाउ	लोप
हैजा	लगातार दिसा र बान्ता भइरहने सरुवा रोग
गर्व	शरीर
	महिलाको भेषमा नाच्ने र गाउने पुरुष
	मौका, अवसर

२. उपयुक्त शब्द छानी खाली ठाउँ भर्नुहोस् : ३

(क) फल को पर्यायवाची शब्द .... हो । (गल्ती, परिणाम, प्रशंसा)

(ख) निरक्षर को विपरीतार्थी शब्द .... हो । (साक्षर, शिक्षक, ज्ञानी)

(ग) नयन को पर्यायवाची शब्द .... हो । (नेत्र, लोचन, कर्ण)

(घ) .... अनेकार्थी शब्द हो । (ताल, साग, जाग)

(ङ) .... अनेकार्थी शब्द होइन । पत्र, हार, यत्र)

(च) जिल्ला को समावेश्य शब्द .... हो । (पाल्पा, पोखरा, अञ्चल)

३. अर्थ स्पष्ट हुने गरी वाक्यमा प्रयोग गर्नुहोस् : ४

मुसुक्क, बाँदरको हातमा नरिवल, शल्यक्रिया, जीवाणु

४.(क) दिइएको वाक्यलाई शुद्ध बनाएर उत्तर पुस्तिकामा लेख्नुहोस् : २

शरिर अपाङ्ग हुँदैमा वीचार विवेक र भावना अपाङ्ग हुँदैन ।

धने साहुले पुण्टे लाई हकार्दै भन्यो ।

(ख) तल दिइएको शब्द समूहबाट शुद्ध शब्द छानेर लेख । २

साहित्यीक, साहित्यिक,साहित्यीक, साहीत्यीक

शटकोण, षटकोण, सटकोण, स्टकोण

पन्चकन्या, पंचकन्या, पञ्चकन्या, पङ्चकन्या

५. रेखाङ्कित पदहरूको पदवर्ग पहिचान गर्नुहोस् : ३

<u>तिनीहरुले</u> जङ्गलमा <u>ठूलो</u> <u>हात्ती</u> देखे <u>र</u> त्यहाँबाट <u>लुसुक्क</u> <u>भागे</u> ।

६. रेखाङ्कित शब्दहरूको कारक छुट्याउनुहोस् । १

आमाले <u>भाइ</u>लाई <u>गिलास</u>मा चिया दिनुभयो ।

७. **कोष्ठकमा दिइएका धातु र सङ्केतका सहायताले खाली ठाउँ भर।** **३**

(क) म असल शिक्षक .... । (बन् : इच्छार्थ)

(ख) तिम्री बहिनी कता .... ? (जा : पूर्ण वर्तमान)

(ग) ठुलो भुइँचालो जाँदा हामी .... । (खेल् : अपूर्ण भूत)

(घ) तिमी खुरुक्क यता .... । (आउ : आज्ञार्थ)

(ङ) प्रतिमा सभामुख .... । (हु : सामान्य भविष्यत)

(च) आज ठुलै पानी .... । (पर् : सम्भावनार्थ)

८. **कोष्ठकको निर्देशनअनुसार वाक्य परिवर्तन गर्नुहोस् :** **४**

(क) उनीहरू असाध्यै चल्छन् । (प्रथम पुरुष)

(ख) उनले तरकारी काटेकी थिइन् । (कर्म वाच्य)

(ग) ऊ मकहाँ आउँछु भन्थी तर आइन । (पुलिङ्ग)

(घ) हामी गौरवसाथ बाँचौं । (अकरण)

९. **अपूर्ण वर्तमानकालको प्रयोग गरी चार वाक्यमा आफ्नो विद्यालयको वर्णन गर :** **४**

१०. **तलको अनुच्छेद पढी अन्त्यमा सोधिएका प्रश्नहरूको उत्तर दिनुहोस् :** **५**

एसिया महादेशका दुई ठुला राष्ट्रहरू चीन र भारतका बीचमा अवस्थित सानो भूपरिवेष्ठित राष्ट्र हो नेपाल । १४७१८१ वर्ग कि.मी. क्षेत्रफल भएको यो राष्ट्र प्राचीन कालदेखि नै स्वतन्त्र राज्यको रूपमा रहेको छ । दक्षिणतर्फ तराईका समथर फाँट, उत्तरतर्फ सेता हिमाल र मध्यभागमा पहाडका हरिया तरेलीमा सजिएको नेपाल पूर्वमा मेची र पश्चिममा महाकालीसम्म फैलिएको छ । सयौं जातजाति र अनेकौं धर्म संस्कृतिमा बाँडिएको भएपनि नेपालीहरूमा हामी एक हौं भन्ने भावना विकसित छ । प्राकृतिक रूपमा पनि विश्वको एउटा सुन्दर देशको रूपमा चिनिएको यस राष्ट्रका बासिन्दाहरू मिहिनेती र स्वाभिमानी छन् । इतिहासदेखि बीरविराङ्गना जन्माउने यही राष्ट्र शान्तिका दूत गौतम बुद्धको जन्मस्थल पनि हो । अन्त्यमा, सानो भईकन पनि सुन्दर, अल्पविकसित भईकन पनि आकर्षक नेपाल हरेक नेपालीहरूको इतिहास हो; वर्तमान र भविष्य पनि हो, त्यसैले आफूलाई नेपाली भन्नेहरूले नेपालको उन्नतिका लागि केही गर्नुपर्छ ।

प्रश्नहरू

(क) नेपाल कस्तो राष्ट्र हो ?

(ख) नेपाल कहाँदेखि कहाँसम्म फैलिएको छ ?

(ग) नेपालीहरू कस्ता छन् ?

(घ) आफूलाई नेपाली भन्नेहरूले के गर्नुपर्छ ?

(ङ) 'भूपरिवेष्ठित'को अर्थ के हो ?

११. तल दिइएको अनुच्छेदबाट चार ओटा मुख्य मुख्य बुँदा टिपी एक तृतीयांशमा सारांश लेख्नुहोस् । ५

हामीले मानव बेच बिखनबाट पीडित मानिसलाई उपयुक्त क्षतिपूर्ति दिलाउने काम सुरु गर्नुपर्छ । पीडितलाई पुनर्स्थापनाका लागि आवश्यक योजनाहरू ल्याउनुपर्छ । पारिवारिक पुनर्मिलन गराउने र समजमा समायोजन गराउने जस्ता कार्यमा जोड दिनुपर्छ । हरेक सचेत मानिस मानव बेचविखन जस्तो अमानवीय दुष्कार्यविरुद्ध सक्रियतापूर्वक लाग्नुपर्छ । परिवर्तन आफैँबाट सुरु गर्नुपर्छ भनिन्छ । यस अर्थमा म पनि एक सचेत विद्यार्थीका नाताले मानव बेच बिखनविरुद्धको अभियानमा आजैदेखि सक्रिय रहने प्रण गर्दछु । म मेरो घर परिवारबाटै सचेतना अभिवृद्धि कार्यको शुभारम्भ गर्ने छु । साथै यस महा अभियानमा सधैं सक्रिय रहने छु ।

१२. **दिइएका बुँदाका आधारमा छोटो कथा लेखी शीर्षक समेत दिनुहोस् :** ४

एकादेशमा एउटा व्यापारी .... उसको सेवक बाँदर हुनु .... एक दिन व्यापारी खाटमा पल्टेर आराम गरिरहनु .... थकाइका कारण निदाउनु .... पङ्खा हल्लाएर बाँदरले व्यापारीको सेवा गर्नु .... व्यापारीको नाकमा बारम्बार झिँगा आएर बसिरहनु .... धपाउँदा धपाउँदा बाँदर हैरान हुनु .... बाँदर निकै रिसाउनु .... भित्र गएर तरबार ल्याउनु .... झिँगा व्यापारीको नाकमा बस्नेबित्तिकै तरबारले प्रहार गर्नु .... झिँगा उड्नु .... व्यापारीको नाक काटिनु .... मूर्खलाई जिम्मेवारी दिँदा बुद्धि पुऱ्याउनुपर्ने सन्देश ।

अथवा

आफ्नो विद्यालयले आयोजना गरेको कुनै कार्यक्रमको वर्णन गरी आफ्नो साथीलाई एउटा चिठी लेख ।

१३. **तलका मध्ये कुनै एकको व्याख्या गर :** ४

(क) मारुनी, घाटु, सोरठी, सेला, सवाई, दोहोरी

मान्दैन मन, आनन्दसँग नखेली नहेरी ।

(ख) हामी सबै राष्ट्रको सीमा रक्षामा तैनाथ प्रहरी हौं ।

१४. **कुनै दुई प्रश्नको सङ्क्षिप्त उत्तर दिनुहोस् :** ४×२=८

(क) देवकुमारी थापाको बालसाहित्यमा के-कस्तो योगदान छ ?

(ख) इन्टरनेटले आजको युगमा कस्तो भूमिका खेलेको छ ? चर्चा गर ।

(ग) नेपाली संस्कृतिभित्र के-कस्ता विकृतिहरू छन् ?

१५. **तिमी 'ठग समातियो' कथाको विक्रम भएको भए घरमा ठग्न आएको ठगबाट बचाउँन के गर्ने थियौं ? लेख ।** ४

१६. **कुनै एक प्रश्नको विवेचनात्मक उत्तर दिनुहोस् :** ८

(क) नेपाली साहित्यको क्षेत्रमा देवकुमारी थापाले दिएको योगदानको बारेमा चर्चा गर्नुहोस् ।

(ख) एउटा घटना कथामा विद्यालय स्तरका विद्यार्थीहरुको कस्तो मनोविज्ञानको विश्लेषण गरिएको छ ? लेख्नुहोस् ।

१७. **कुनै एक शीर्षकमा निबन्ध लेख्नुहोस् :** ८

(क) स्वच्छ वातावरण : दीर्घ जीवन

(ख) प्राविधिक शिक्षा

(ग) मलाई मनपर्ने पुस्तक

समाप्त

जिल्लास्तरीय परीक्षा–२०७४ (बाँके)

विषय : नेपाली

समय : ३ घण्टा पूर्णाङ्क : ७५

कक्षा : ८ उत्तीर्णाङ्क : ३०

१. समूह (क) मा दिइएका शब्दको अर्थ समूह (ख) बाट खोजेर जोडा मिलाउनुहोस् : ३

समूह (क)	समूह (ख)
कर्तव्य	हौसला दिने
ज्यामी	शरीर
जगत	मजदुर
प्रेरक	जिम्मेवारी
आरोप	संसार
तन	प्रशंसा
	आक्षेप
	रुचि

२. उपयुक्त शब्द छानी खाली ठाउँ भर्नुहोस् : ३

(क) विश्राम शब्दको पर्यायवाची शब्द .... हो । (विराम, आराम, सुनाम)

(ख) आकाश शब्दको पर्यायवाची शब्द .... हो । (सागर, बगर, नभ)

(ग) .... अनेकार्थक शब्द होइन । (रहर, उत्तर, ढोका)

(घ) तरकारीको समवोश्य शब्द .... हो । (फर्सी, भालि, कलम)

(ङ) .... अनेकार्थीक शब्द हो । (तर, रुख, असुर)

(च) सम्पन्न शब्दको विपरीतार्थी शब्द .... हो । (अचम्म, विपन्न, गमकक)

३. अर्थ स्पष्ट हुने गरी वाक्यमा प्रयोग गर्नुहोस् : ४

उपकरण, सङ्ग्रहालय, बाँदरको हातमा नरिवल, मुसुक्क

४.(क) दिइएको वाक्यलाई शुद्ध बनाएर उत्तर पुस्तिकामा लेख्नुहोस् : २

आमाले सोध्नुभयो, “बाबुको नाम के हो नी ।”

(ख) तल दिइएको शब्द समूहबाट शुद्ध शब्द छानेर लेख । २

विशेसन विसेसन विशेषण विशेशण

पङ्चतत्व पन्चतत्त्व पंचतत्त्व पञ्चतत्व

वातावरण वाताबरण बाताबरण बाताबरण

परिस्थिती परिस्थिति परिस्थीति परिस्थीति

५. रेखाङ्कित पदहरूको पदवर्ग पहिचान गर्नुहोस् : ३

तिनीहरुले जङ्गलमा ठूलो हात्ती देखे र त्यहाँबाट लुसुक्क भागे ।

६. रेखाङ्कित शब्दहरूको कारक छुट्याउनुहोस् । १

आमाले भाइलाई गिलासमा चिया दिनुभयो ।

७. कोष्ठकमा दिइएका धातु र सङ्केतका सहायताले खाली ठाउँ भर । ३

(क) उनीहरू सबेरै .... । (उठ् : सामान्य भविष्यत्)

(ख) तिम्री बहिनी कता .... ? (जा : पूर्ण वर्तमान)

(ग) ठुलो भुइँचालो जाँदा हामी .... । (खेल् : अपूर्ण भूत)

(घ) तिमी खुरुक्क यता .... । (आउ : आज्ञार्थ)

(ङ) हामी आज यतै .... । (बस् : इच्छार्थ)

(च) आज ठुलै पानी .... । (पर् : सम्भावनार्थ)

८. कोष्ठकको निर्देशनअनुसार वाक्य परिवर्तन गर्नुहोस् : ४

(क) उनीहरू असाध्यै चल्छन् । (प्रथम पुरुष)

(ख) उनले तरकारी काटेकी थिइन् । (कर्म वाच्य)

(ग) ऊ मकहाँ आउँछु भन्थी तर आइन । (पुलिङ्ग)

(घ) हामी गौरवसाथ बाँचौं । (अकरण)

९. अपूर्ण वर्तमानकालको प्रयोग गरी चार वाक्यमा आफ्नो विद्यालयको वर्णन गर : ४

१०. तलको अनुच्छेद पढी अन्त्यमा सोधिएका प्रश्नहरूको उत्तर दिनुहोस् : ५

आज विज्ञानकै कारण मानव जीवन असहज, जटिल र यान्त्रीक बन्दै गएको छ । मानवीय मूल्य र मान्यता समाप्त हुँदै गएका छन् । विज्ञानले आविष्कार गरेका हतियारको सन्त्रास बढेको मात्र होइन, त्यसैका कारण प्राकृतिक सुन्दरतासमेत नाश हुँदै छ । कल कारखानाको धुवाँले वातावरण प्रदुषित बनेको छ । आणविक शस्त्रास्त्रको उत्पादन, परीक्षण र प्रयोगले माटाको उर्वरा शक्ति नष्ट हुँदै गएको छ । उत्पादनमा कमी आउन थालेको छ । र, विश्वका मानवमा अभाव, गरिबी र तनाव बढ्दै गएको छ । मानिसले हतियारका आडमा ध्वंसको बाटो लिएका छ । मानवता हराएको छ । वैज्ञानिक आविष्कारले मानिसको जीवन सङ्कटको भूमरीमा फस्दै गएको छ । वैज्ञानिक आविष्कार, उद्योगको विस्तार तथा यातायातको साधनले फाल्ने धुवाँको कारण ओजोन तह नष्ट हुँदै गएको छ । ओजोन तह नष्ट भए प्राणी र वनस्पतिको अस्तित्व नै सङ्कटमा पर्न सक्छ ।

प्रश्नहरू

(क) वैज्ञानिक आविष्कारका कारण मानिसको जीवन कस्तो बन्दै गएको छ ?

(ख) माटाको उर्वरा शक्तिमा कमी आउनुको कारण के हो ?

(ग) मानवमा कसरी मानवता हराउँदै गएको छ ?

(घ) ओजोन तह नष्ट गर्ने तत्त्व के के हुन् ?

(ङ) 'जीवन' र 'जटिल' शब्दको विपरीतार्थी शब्द लेख्नुहोस् ।

११. तल दिइएको अनुच्छेदबाट चार ओटा मुख्य मुख्य बुँदा टिपी एक तृतीयांशमा सारांश लेख्नुहोस् । ५

मानिसको जीवनको प्रमुख आधार प्रकृति हो । यसको सदुपयोगले जीवन सुखी हुन्छ भने विनाशले दुःखी हुन्छ । जनसङ्ख्या वृद्धि, अव्यवस्थित शहरीकरण र प्राकृतिक श्रोतको स्वार्थपूर्ण प्रयोगले प्रकृति र वातावरण दुबैको विनास गर्छ । वातावरण स्वच्छ नभए मानिस अस्वस्थ हुन्छ । मानिसको सोच, स्वास्थ्य र सन्तुष्टिका लागि वातावरण स्वच्छ हुनुपर्छ । सुन्दर प्रकृतिले स्वस्थ विचार जन्माउँछ । प्रकृतिमा संकट आए मानिसको मन मस्तिष्क स्वस्थ हुँदैछन । व ातावरण विनास भए मानिसको अस्तित्व संकटमा पर्छ । प्राकेतिक असन्तुलन भई प्रकृति विनासको पुञ्च बन्छद्ध । यसबाट बच्न हामी सबै सचेत बन्नुपर्छ । कञ्चन प्रकृति, वातावरण र मानिसको

अन्योन्याश्रित सम्बन्धलाई बचाइराख्नु पर्छ । शिक्षा र व्यवहारले यसलाई पुष्टि गर्नुपर्छ । असल विचार र सत्यथत्नले प्रकृति र वातावरण सुन्दर बन्नुपर्छ ।

१२. **दिइएका बुँदाका आधारमा छोटो कथा लेखी शीर्षक समेत दिनुहोस् :** ४

कुनै गाउँमा एउटा बूढो किसान - किसानका चार अल्छी र मूर्ख छोराहरू - बूढो किसान सिकिस्त विरामी हुनु - मर्ने बेलामा बूढाले छोराहरूलाई आफ्नो खेतमा धेरै सम्पत्ति गाडेर राखेको कुरा बताउनु - बूढो किसानको मृत्यु हुनु - सम्पत्ति भनेपछि हुरुक्क हुने किसान युवकहरू धन फेला पर्ने आशले खेत खन्नमा व्यस्त हुनु - जति खने पनि खेतमा गाडिएको धन फेला नपर्नु - छिमेकी किसानले खेत खन्नको महत्त्व बताउनु - बाबुले खेतमा धन गाडेर राखेको छ, भन्नाको रहस्य खुल्नु - खनेको खेतमा प्रशस्त अन्न उत्पादन हुनु - परिश्रम विना सफलता प्राप्त गर्न सकिँदैन भन्ने शिक्षा ।

अथवा

आफ्नो विद्यालयले आयोजना गरेको कुनै कार्यक्रमको वर्णन गरी आफ्नो साथीलाई एउटा चिठी लेख ।

१३. **तलका मध्ये कुनै एकको व्याख्या गर :** ४

(क) मारुनी, घाटु, सोरठी, सेला, सवाई, दोहोरी

मान्दैन मन, आनन्दसँग नखेली नहेरी ।

(ख) हामी सबै राष्ट्रको सीमा रक्षामा तैनाथ प्रहरी हौं ।

१४. **कुनै दुई प्रश्नको सङ्क्षिप्त उत्तर दिनुहोस् :** ४×२=८

(क) देवकुमारी थापाको बालसाहित्यमा के-कस्तो योगदान छ ?

(ख) इन्टरनेटले आजको युगमा कस्तो भूमिका खेलेको छ ? चर्चा गर ।

(ग) नेपाली संस्कृतिभित्र के-कस्ता विकृतिहरू छन् ?

१५. **तिमी 'ठग समातियो' कथाको विक्रम भएको भए घरमा ठग्न आएको ठगबाट बचाउँन के गर्ने थियौं ? लेख ।** ४

१६. **कुनै एक प्रश्नको विवेचनात्मक उत्तर दिनुहोस् :** ८

(क) नेपाली साहित्यको क्षेत्रमा देवकुमारी थापाले दिएको योगदानको बारेमा चर्चा गर्नुहोस् ।

(ख) एउटा घटना कथामा विद्यालय स्तरका विद्यार्थीहरुको कस्तो मनोविज्ञानको विश्लेषण गरिएको छ ? लेख्नुहोस् ।

१७. **कुनै एक शीर्षकमा निबन्ध लेख्नुहोस् :** ८

(क) प्राविधिक शिक्षा आजको आवश्यकता

(ख) मेरो देश

(ग) खेलकुदको महत्व

समाप्त

जिल्लास्तरीय परीक्षा–२०७४ (कैलाली)

विषय : नेपाली

समय : ३ घण्टा पूर्णाङ्क : ७५

कक्षा : ८ उत्तीर्णाङ्क : ३०

१. **समूह (क) मा दिइएका शब्दको अर्थ समूह (ख) बाट खोजेर जोडा मिलाउनुहोस् :** ३

समूह (क)	समूह (ख)
अबेर	आवाज
स्वर	विनाश
ध्वंस	आकास
नभ	ढिलो
थल	अनुहार
मुहार	लोटा
	जमिन
	आँगन

२. **उपयुक्त शब्द छानी खाली ठाउँ भर्नुहोस् :** ३

(क) उदार शब्दको पर्यायवाची शब्द .... हो । (उपकार, फराकिलो, उद्धार)

(ख) .... अनेकार्थी शब्द हो । (लमी, जाली, साली)

(ग) तरकारी को समावेश्य शब्द .... हो । (भोलि,पर्सि, फर्सी)

(घ) जात्रा शब्दको अर्थ .... होइन ।उत्सव, छात्रा, दुर्दशा)

(ङ) सबल शब्दको विपरीतार्थी शब्द .... हो ।भुडेबल, दुर्बल, बाहुबल)

(च) .... अनेकार्थी शब्द होइन । (मास, रहर, सिमी)

३. **अर्थ स्पष्ट हुने गरी वाक्यमा प्रयोग गर्नुहोस् :** ४

निकुञ्ज, टाप कस्नु, सीफारिस, बाँदलको हातमा नरिवल

४.(क) **दिइएको वाक्यलाई शुद्ध बनाएर उत्तर पुस्तिकामा लेख्नुहोस् :** २

नेपाल प्राकितिक विविधताले भरीपूर्ण सुन्दर मुलुक हो ।

(ख) **तल दिइएको शब्द समूहबाट शुद्ध शब्द छानेर लेख ।** २

शन्तति शन्नती सन्तति

अभिलासा अभिलाषा अभीलासा

वालमैत्री बालमैत्री बालमैत्रि

सत्यवादी सत्यवादी सत्यवादि

५. **रेखाङ्कित पदहरूको पदवर्ग पहिचान गर्नुहोस् :** ३

तिनीहरुले जङ्गलमा ठूलो हात्ती देखे र त्यहाँबाट लुसुक्क भागे ।

६. **रेखाङ्कित शब्दहरूको कारक छुट्याउनुहोस् ।** १

आमाले भाइलाई गिलासमा चिया दिनुभयो ।

७. **कोष्ठकमा दिइएका धातु र सङ्केतका सहायताले खाली ठाउँ भर ।** ३

(क) म असल शिक्षक .... । (बन् : इच्छार्थ)

(ख) तिम्री बहिनी कता .... ? (जा : पूर्ण वर्तमान)

(ग) ठुलो भुइँचालो जाँदा हामी .... । (खेल् : अपूर्ण भूत)

(घ) तिमी खुरुक्क यता .... । (आउ : आज्ञार्थ)

(ङ) प्रतिमा सभामुख .... । (हु : सामान्य भविष्यत)

(च) आज ठुलै पानी .... । (पर् : सम्भावनार्थ)

८. **कोष्ठकको निर्देशनअनुसार वाक्य परिवर्तन गर्नुहोस् :** ४

(क) उनीहरू असाध्यै चल्छन् । (प्रथम पुरुष)

(ख) उनले तरकारी काटेकी थिइन् । (कर्म वाच्य)

(ग) ऊ मकहाँ आउँछु भन्थी तर आइन । (पुलिङ्ग)

(घ) हामी गौरवसाथ बाँचौं । (अकरण)

९. **अपूर्ण वर्तमानकालको प्रयोग गरी चार वाक्यमा आफ्नो विद्यालयको वर्णन गर :** ४

१०. **तलको अनुच्छेद पढी अन्त्यमा सोधिएका प्रश्नहरूको उत्तर दिनुहोस् :** ५

आज विज्ञानकै कारण मानव जीवन असहज, जटिल र यान्त्रीक बन्दै गएको छ । मानवीय मूल्य र मान्यता समाप्त हुँदै गएका छन् । विज्ञानले आविष्कार गरेका हतियारको सन्त्रास बढेको मात्र होइन, त्यसैका कारण प्राकृतिक सुन्दरतासमेत नाश हुँदै छ । कल कारखानाको धुवाँले वातावरण प्रदुषित बनेको छ । आणविक शस्त्रास्त्रको उत्पादन, परीक्षण र प्रयोगले माटाको उर्वरा शक्ति नष्ट हुँदै गएको छ । उत्पादनमा कमी आउन थालेको छ । र, विश्वका मानवमा अभाव, गरिबी र तनाव बढ्दै गएको छ । मानिसले हतियारका आडमा ध्वंसको बाटो लिएका छ । मानवता हराएको छ । वैज्ञानिक आविष्कारले मानिसको जीवन सङ्कटको भूमरीमा फस्दै गएको छ । वैज्ञानिक आविष्कार, उद्योगको विस्तार तथा यातायातको साधनले फाल्ने धुवाँको कारण ओजोन तह नष्ट हुँदै गएको छ । ओजोन तह नष्ट भए प्राणी र वनस्पतिको अस्तित्व नै सङ्कटमा पर्न सक्छ ।

प्रश्नहरू

(क) वैज्ञानिक आविष्कारका कारण मानिसको जीवन कस्तो बन्दै गएको छ ?

(ख) माटाको उर्वरा शक्तिमा कमी आउनुको कारण के हो ?

(ग) मानवमा कसरी मानवता हराउँदै गएको छ ?

(घ) ओजोन तह नष्ट गर्ने तत्त्व के के हुन् ?

(ङ) 'जीवन' र 'जटिल' शब्दको विपरीतार्थी शब्द लेख्नुहोस् ।

११. **तल दिइएको अनुच्छेदबाट चार ओटा मुख्य मुख्य बुँदा टिपी एक तृतीयांशमा सारांश लेख्नुहोस् ।** ५

हामीले मानव बेच बिखनबाट पीडित मानिसलाई उपयुक्त क्षतिपूर्ति दिलाउने काम सुरु गर्नुपर्छ । पीडितलाई पुनर्स्थापनाका लागि आवश्यक योजनाहरू ल्याउनुपर्छ । पारिवारिक पुनर्मिलन गराउने र समजमा समायोजन गराउने जस्ता कार्यमा जोड दिनुपर्छ । हरेक सचेत मानिस मानव बेचविखन जस्तो अमानवीय दुष्कार्यविरुद्ध सक्रियतापूर्वक लाग्नुपर्छ । परिवर्तन आफैंबाट सुरु गर्नुपर्छ भनिन्छ । यस अर्थमा म पनि एक सचेत विद्यार्थीका नाताले मानव बेच बिखनविरुद्धको अभियानमा आजैदेखि सक्रिय रहने प्रण गर्दछु । म मेरो घर परिवारबाटै सचेतना अभिवृद्धि कार्यको शुभारम्भ गर्ने छु । साथै यस महा अभियानमा सधैं सक्रिय रहने छु ।

१२. **दिइएको बुँदाका आधारमा छोटो जीवनी लेख्नुहोस् :** ४

नाम	:	लक्ष्मीप्रसाद देवकोटा
जन्ममिति	:	वि.सं. १९६६ कार्तिक लक्ष्मीपूजा
जन्मस्थान	:	डिल्लीबजार
स्थायी ठेगाना	:	डिल्लीबजार, काठमाडौं, बागमती
शैक्षिक योग्यता	:	स्नातकोत्तर तह : अङ्ग्रेजीमा एम.ए. सम्मको अध्ययन (त्रि.वि.)
सेवा/संलग्नता	:	वि.सं. २००० मा नेपाली भाषानुवाद परिषद्मा जागिरे
		वि.सं. २००३ मा त्रिचन्द्र कलेजमा प्राध्यापन
		वि.सं. २०१४ मा रोयल नेपाल एकेडेमीमा सदस्य,
		एकेडेमीका संस्थापक

शिक्षामन्त्री हुँदा त्रि.वि.को परिकल्पना

पुरस्कार : २०२३ मा त्रिभुवन प्रज्ञा पुरस्कार (मरणोपरान्त)

प्रमुख कृतिहरू : मुनामदन (१९९३), शाकुन्तल (२००२), लक्ष्मी निबन्धसङ्ग्रह (२००२), दाडिमको रुखनेर (२०३९)

सम्मान : नेपाली साहित्यका महाकवि

मृत्यु : वि.सं. २०१६ भदौ २९ गते, पशुपति आर्यघाट ।

अथवा

आफ्नो विद्यालयले आयोजना गरेको कुनै कार्यक्रमको वर्णन गरी आफ्नो साथीलाई एउटा चिठी लेख ।

१३. तलका मध्ये कुनै एकको व्याख्या गर : ४

(क) मारुनी, घाटु, सोरठी, सेला, सवाई, दोहोरी
मान्दैन मन, आनन्दसँग नखेली नहेरी ।

(ख) हामी सबै राष्ट्रको सीमा रक्षामा तैनाथ प्रहरी हौं ।

१४. कुनै दुई प्रश्नको सङ्क्षिप्त उत्तर दिनुहोस् : ४×२=८

(क) हर्क गुरुङको जीवनीबाट के प्रेरणा लिन सकिन्छ ?

(ख) हामी एउटै हौ एकाङ्कीको मूल भाव के हो ?

(ग) आह्वान कवितामा नेपालको गरिबीलाई कसरी प्रस्तुत गरिएको छ ?

१५. तिमी 'ठग समातियो' कथाको विक्रम भएको भए घरमा ठग्न आएको ठगबाट बचाउँन के गर्ने थियौं ? लेख । ४

१६. कुनै एक प्रश्नको विवेचनात्मक उत्तर दिनुहोस् : ८

(क) नेपाली साहित्यको क्षेत्रमा देवकुमारी थापाले दिएको योगदानको बारेमा चर्चा गर्नुहोस् ।

(ख) एउटा घटना कथामा विद्यालय स्तरका विद्यार्थीहरुको कस्तो मनोविज्ञानको विश्लेषण गरिएको छ ? लेख्नुहोस् ।

१७. कुनै एक शीर्षकमा निबन्ध लेख्नुहोस् : ८

(क) बालमैत्री शिक्षाको आवश्यकता

(ख) महिला शिक्षाको महत्व

(ग) लागु पदार्थबाट हानी

समाप्त

वैयक्तिक विवरण

नाम : गंगा श्रेष्ठ

जन्म मिति : २०३९/६/१६

स्थायी ठेगाना : जाजरकोट, खलंगा-१

बुवाको नाम : रामबहादुर श्रेष्ठ

आमाको नाम : गीता श्रेष्ठ

नागरिकता : नेपाली

धर्म : हिन्दु

सम्पर्क नं. : ९८४८०५५१३०

शैक्षिक योग्यता :

प्रवेशिका (एस.एल.सी.) - त्रिभुवन उच्च मा.वि., खलंगा, जाजरकोट ।

आई.एड. - त्रिभुवन उच्च मा.वि., खलंगा, जाजरकोट ।

बी.एड. - सुर्खेत शिक्षा क्याम्पस, सुर्खेत ।

एम.एड. - विश्वविद्यालय क्याम्पस, कीर्तिपुर, काठमाडौं ।